

Nr 186.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning; given Stockholms slott den 14 mars 1924.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115) om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning.

Under Hans Maj:ts
Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. J. Beskow.

Förslag

till

förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115) om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning.

Härigenom förordnas, att förordningen den 17 maj 1923 om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, vilken förordning upphör att gälla den 30 september 1924, skall äga fortsatt tillämpning efter nämnda dag till och med den 30 september 1925.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow, anför:

Med proposition nr 188 till 1923 års riksdag framlades förslag till förordning om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning. Nämda proposition var närmast föranledd av en skrivelse från kontrollstyrelsen den 29 december 1922 med hemställan om avlåtande av proposition till riksdagen med förslag till sådana ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, att för de fabriker, där brännvin framställdes i sammanhang med pressjästberedning, skulle fastställas ett visst högsta utbyte av brännvin i förhållande till den tillverkade kvantiteten jäst. Utbytestalen föreslog kontrollstyrelsen skola för jästbrännerierna i allmänhet fastställas till högst 75 liter brännvin av normalstyrka per 100 kilogram ren jäst, men vid de brännerier, som under hela tillverkningsåret använde enbart melass jämte jästnäingsmedel, till 110 liter brännvin av normalstyrka per 100 kilogram ren jäst.

Över kontrollstyrelsens framställning infordrades utlåtande från kommerskollegium, varjämte vissa för frågan intresserade företag eller sammanslutningar bereddes tillfälle avgiva yttranden. Kommerskollegium förklarade sig icke kunna förorda ett omedelbart antagande av kontrollstyrelsens förslag, vilket syntes böra underkastas förnyad utredning och prövning. Till stöd härför anförde kommerskollegium, bland annat, att kravet från det allmännas sida å en reduktion av jästspirttillverkningen icke nödvändigtvis behövde föranleda, att de enskilda jästfabrikanterna ålades att alla hålla lika låga utbytestal, utan åtminstone tills vidare kunde tillgodoses genom minskning av jästindustriens sammanlagda tillverkningskvantitet av brännvin. Över kommerskollegii utlåtande samt övriga i ärendet inkomna yttranden anbefalldes kontrollstyrelsen sedermera att avgiva förnyat utlåtande. Kontrollstyrelsen vidhöll därvid sin principiella ståndpunkt i frågan men förklarade sig samtidigt icke hava något att erinra mot fastställandet av ett gemensamt utbytestal, vare sig spannmål eller melass användes som inmäskningsämne, varvid detta utbytestal kunde sättas till 80 liter brännvin av normalstyrka för varje 100 kilogram tillverkad jäst.

Vid anmälan i statsrådet av detta ärende framhöll dåvarande chefen för finansdepartementet, att det vore obestridligt, att den av kontrollstyrelsen

väckta frågan vore av den betydelse, att den påkallade statsmakternas uppmärksamhet. Brännvinskonsumtionen i Sverige hade på grund av kända förhållanden under de senaste åren minskats i avsevärd grad, och produktionen hade som följd därav måst i motsvarande utsträckning inskränkas. De kvantiteter brännvin, som tillverkades vid de egentliga lantbruksbrännerierna i södra Sverige, uppginge icke till mer än hälften eller tredjedelen av vad som tillverkades före kriget. Sulfitsprittfabrikerna hade också vissa svårigheter att vinna avsättning för sin tillverkning. Samtidigt hade emellertid de svenska jästfabrikerna såväl absolut taget som i förhållande till den tillverkade kvantiteten jäst i ej ringa grad ökat sin produktion av brännvin, utan att detta vore betingat av nya tillverkningsmetoder. Under sådana omständigheter finge vägande skäl anses föreligga att söka få till stånd en begränsning av jästprittproduktionen. Det finge därvid anses vara riktigtast, att statsmakterna själva fattade beslut om en så viktig reglering av näringslivet som den ifrågasatta, även om på frivillighetens väg en viss begränsning av jästprittillverkningen hade åvägabragts. Fastställandet av ett visst för alla jästfabriker lika utbytestal hade dock från jästfabrikanternas sida framkallat den invändningen, att det skulle förorsaka omkostnader för ombyggnader och ändrad apparatur, som åtminstone i viss mån kunde undvikas, därest allenast den totalkvantitet sprit, som finge tillverkas i samband med pressjästberedning, maximerades. De skäl, som anförts mot sistnämnda förfaringssätt, kunde icke anses avgörande. Efter överbägande av de på frågan inverkan omständigheter fann sig dåvarande departementschefen böra föreslå, att den högsta kvantitet jästbrännvin, som finge framställas, fastställdes till 4,500,000 liter av normalstyrka för helt tillverkningsår räknat.

I enlighet med föredragande departementschefens hemställan beslöts därefter avlåtande till riksdagen av förberörda proposition nr 188. Propositionen godkändes i oförändrat skick av riksdagen, varefter den 17 maj 1923 förordning i ämnet utfärdades (nr 115). Förordningen trädde i kraft den 1 oktober 1923 och skulle upphöra att gälla den 30 september 1924.

Under erinran om att nämnda förordnings giltighetstid utginge den 30 september 1924, anmodade jag den 20 februari 1924 kommerskollegium och kontrollstyrelsen att gemensamt avgiva och skyndsamt inkomma med förslag till de bestämmelser i ämnet, som borde gälla efter sistnämnda tidpunkt. Till ämbetsverken överlämnades samtidigt vissa till Kungl. Maj:t ingivna yttranden över kontrollstyrelsens den 19 december 1922 avgivna betänkande med förslag till förordning angående tillverkning av brännvin, nämligen från lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Kristianstads län, aktiebolaget Vin- och spritcentralen, Svenska sockerfabriksaktiebolaget, Sveriges bränneriidkareförening u. p. a., Svenska jästfabriksaktiebolaget, Bageriidkarnas jästaktiebolag, styrelsen för Uppsala ångkvarns aktiebolag, ävensom från ägaren av Kungskvarns jäst- och spritfabrik. I 19 § av nämnda förslag hade nämligen kontrollstyrelsen upptagit liknande bestämmelser, som de kontrollstyrelsen i dess förut berörda skrivelse den 29 december 1922 föreslagit skola införas i nu

gällande brännvinstillverkningsförordning. Sedermera hava till ämbetsverken överlämnats framställningar i ärendet från aktiebolaget Bästa i Gävle, Malmö jästfabrik och Jästfabriksaktiebolaget Kärnan i Hälsingborg att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt ämbetsverken lämnade uppdraget.

Innan jag övergår till att redogöra för det förslag, som av ämbetsverken framlagts, vill jag i korthet angiva de synpunkter, som kommit till uttryck i de till ämbetsverken till övervägande överlämnade yttrandena.

Länsstyrelsen i Kristianstads län framhåller, bland annat, att det syntes länsstyrelsen icke saknas skäl för än ytterligare begränsning av brännvinstillverkningen vid jästfabrikerna än vad kontrollstyrelsen i 19 § av förslaget till ny brännvinstillverkningsförordning föreslagit.

Aktiebolaget Vin- och spritcentralen har ingen erinran att framställa mot det av kontrollstyrelsen i december 1922 framlagda förslaget om jästbrännvinstillverkningens begränsning. Enär jästbrännvinet vore av lägre kvalitet än potatisråbrännvinet och vid rening medförde högre kostnader, vore det för konsumtionen ett viktigt intresse, att denna brännvinstillverkning hölles inom skäliga gränser.

Sveriges bränneriidkareförening hemställer om ytterligare begränsning av utbytetalen för jästbrännvin utöver den av kontrollstyrelsen i december 1922 föreslagna under framhållande av att detta yrkande vore så mycket mera beaktansvärt, som det visat sig, att jästfabrikation numera kunde med fördel äga rum utan samband med brännvinstillverkning.

De jästfabrikanter, vid vilkas fabriker sprit tillverkas, framställa ur olika synpunkter invändningar mot kontrollstyrelsens nu berörda förslag. Så låga utbytetal som de av kontrollstyrelsen föreslagna vore i allmänhet icke tillräckliga för de fabriker, vid vilka tillämpades allmänt kända metoder för jästtillverkningen. Vissa patenterade metoder funnes visserligen, som medförde mindre spritutbyte, men det syntes egendomligt, om genom lag fastsloges, att de svenska jästfabrikerna hade skyldighet att med vederbörande patenthavare träffa avtal om användande mot licensavgift av deras metoder vid äventyr att antingen nedlägga sin fabrikation eller ock låta den del av råvaran, som överginge till sprit, rinna bort. Ett införande av dessa metoder krävde ock betydande ombyggnader och avsevärt förändrad apparatur. Alla jästfabriker kunde ej heller förskaffa sig tillgång till dessa patenterade metoder. Under alla förhållanden vore av tekniska skäl jämkningar i det framlagda förslaget erforderliga.

Aktiebolaget Bästa i Gävle hemställer i tvenne skrifter, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att brännvinsbränning vid jästfabrik icke vidare må tillåtas. Jästfabrikationstekniken hade numera så förbättrats, att högst väsentligt större jästutbyten än tidigare vunnes, och den i jästvattnet kvarvarande alkoholmängden bleve vid riktigt förfarande så ringa, att det ej lönade sig att utvinna densamma. Någon som helst anledning att uppskjuta genomförandet av förbud mot brännvinsframställning vid jästfabriker eller att endast minska den tillåtna brännvinskvantiteten förefunnes icke. Visserligen hade

Svenska jästfabriksaktiebolaget sökt göra gällande, att omläggande av fabriktionen efter moderna principer skulle kräva stora kostnader, men dels låge däri en betydande överdrift, dels hade bolaget under en följd av år kunnat inhösta sådana vinster, att det utan svårighet kunnat modernisera sina anläggningar.

Malmö jästfabrik, S. Barring, hemställer, att Kungl. Maj:t vid förnyat framläggande av förordningen om begränsning av jästsprittillverkningen ville beakta, att 1 och 2 §§ i förordningen finge den lydelse, att all jästbrännvinstillverkning bleve förbjuden, eller, om Kungl. Maj:t ej skulle finna tillräckligt starka skäl därtill föreligga, formulera paragraferna så, att ett visst antal liter, exempelvis 60 liter per 100 kilogram jäst, fastställdes och alla jästfabriker, icke blott jästsammanslutningens, finge rätt att bedriva jästtillverkning.

Jästfabriksaktiebolaget Kärnan i Hälsingborg anhåller, att vid den utredning, som skulle företagas angående jästfabrikernas sprittillverkning, hänsyn måtte tagas till att med den utveckling, som jästtillverkningen tagit, sprittillverkningen vore helt och hållet att betrakta som en biprodukt, som kunde helt bortelimineras, samt att i Sverige finnes två jästfabriker, Aktiebolaget Bästa i Gävle och Jästfabriksaktiebolaget Kärnan i Hälsingborg, vilka tillverkade pressjäst utan samband med sprittillverkning, och att de andra jästfabrikerna genom sitt monopol å sprittillverkning, om spritpriset skulle avsevärt höjas, hade konkurrensmedel, som omöjliggjorde all sund konkurrens. Om det icke skulle befinnas skäl att borttaga sprittillverkningen vid jästfabrikerna, borde sprittillverkningen sättas i viss proportion till jästtillverkningen, så att i varje fall ej mer än 10 liter sprit av normalstyrka finge tillverkas per 100 kilogram tillverkad jäst.

Sveriges kemiska industrikontor erinrar i ett till kommerskollegium efter remiss avgivet yttrande om att det i skrivelse till kommerskollegium den 19 januari 1923 hade på det bestämdaste avstyrkt kontrollstyrelsens i skrivelse den 29 december 1922 framlagda förslag om begränsning av jästsprittillverkningen. Sedan förordningen om dylik begränsning numera någon tid praktiskt tillämpats, hade det till fullo ådagalagts, att kontorets uttalanden varit synnerligen välgrundade. Man hade erhållit bekräftelse på att de omläggningar i driften, som vore nödvändiga vid en nedsättning av spritutbytet i den omfattning, som i gällande förordning stadgades, vore ekonomiskt mycket betungande, och att det för de kapitalfattigare företagen för den skull mötte stora svårigheter att genomföra de erforderliga driftsförändringarna. Med hänsyn till den brist på mineraloljor och stigande priser på desamma, som snart nog torde göra sig gällande och som i synnerhet i Sverige måste ha till följd en större, under vissa förhållanden uteslutande, användning av motorsprit, kunde det icke vara förenligt med klok förtänksamhet, att möjligheterna till brännvinstillverkning för framtiden starkt minskades genom restriktiva förordningar

angående jästspirittillverkning, vilka i och för sig vore orimliga. Industrikontoret avstyrkte därför bestämt, att förevarande förordning förnyades att gälla även efter den 30 september innevarande år. Skulle likväl en begränsning av spritutbytet anses böra komma till stånd, borde utbytestalet fastställas till 115 liter per 100 kilogram ren jäst, vilket ungefärligen motsvarade det medelutbyte, som erhöles med de tillverkningsmetoder, vilka under de senaste åren kommit till användning inom jästfabrikationen. Industrikontoret framlade dessutom förslag till vissa särskilda bestämmelser i olika avseenden.

Kommerskollegium och kontrollstyrelsen anföra med överlämnande av tvenne från Sveriges kemiska industrikontor till kommerskollegium efter remiss avgivna yttranden, efter att hava lämnat en redogörelse för vad från olika håll i ärendet framkommit, för egen del i huvudsak följande:

»Såsom ovan angivits, hava ämbetsverken enats om den ståndpunkten, att under nuvarande förhållanden det lämpligaste vore att förlänga den provisoriska förordningen angående begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning. Ämbetsverken hava sålunda icke till närmare prövning upptagit de nu framförda förslagen om fastställande av vissa utbytestal eller om förbud mot jästbrännvinsframställning. Då förslag till ny brännvinstillverkningsförordning torde komma att föreläggas 1925 års riksdag, har det synts riktigtast att intill dess uppskjuta prövningen av ifrågavarande förslag jämte de övriga framställningar, som ingivits. Därvid torde det också vara påkallat att på grund av den senaste tidens erfarenheter ifråga om jästfabrikationsmetodernas utveckling m. m. låta hela frågan bliva föremål för ytterligare undersökning och utredning. Ämbetsverken hava på grund av dessa skäl ansett sig icke nu kunna taga ståndpunkt till vare sig de av Sveriges kemiska industrikontor eller de olika jästfabrikerna framförda förslagen.

Om alltså den nu gällande förordningen i ämnet enligt ämbetsverkens mening bör förlängas på ytterligare ett år, återstår att undersöka, huruvida i densamma någon ändring bör göras. I detta avseende hava ämbetsverken funnit, att den nu fastställda maximikvantiteten jästbrännvin, 4,500,000 liter av normalstyrka för helt tillverkningsår, bör kunna nedsättas. Sedan nämnda kvantitet fastställdes, hava nämligen inträffat följande omständigheter, vilka synas vara av beskaffenhet att påkalla en nedsättning. Den ojämförligt största av de gamla jästfabrikerna har delvis övergått till förändrad framställningsmetod med mycket litet spritutbyte, och enligt av ämbetsverken inhämtade upplysningar komma vid nämnda fabrik de nya metoderna att vara i full tillämpning före nästa tillverkningsårs början. På grund härav kommer den sammanlagda jästbrännvinskvantiteten vid de gamla jästfabrikerna att högst avsevärt nedgå.

Härtill kommer den omständigheten, att på senaste tiden tvenne nya jästfabriker tillkommit, vilka tillverka jäst utan spritutvinning. Då deras sammanlagda jästproduktion numera uppgår till en avsevärd del av det inhemska jästbehovet, kommer sannolikt även av denna anledning jästbrännvinskvantiteten vid de gamla fabrikerna att nedgå.

Ämbetsverken hava på sålunda angivna skäl funnit, att maximikvantiteten jästbrännvin torde kunna nedsättas till 4,000,000 liter av normal-

styrka för helt tillverkningsår, och få med stöd av vad sålunda anförts hemställa,

att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag till ny förordning om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, att gälla till och med den 30 september 1925,

samt att 1 § i den nya förordningen må föreslås erhålla följande lydelse:

'I sammanhang med pressjästberedning må brännvin framställas till en myckenhet av sammanlagt högst 4,000,000 liter av normalstyrka för helt tillverkningsår räknat.'

Övriga paragrafer i förordningen torde icke behöva ändras.»

Sedan kommerskollegii och kontrollstyrelsens utlåtande avgivits, har *Bageriidkarnas jästaktiebolag* inkommit med en skrift i anledning av de av aktiebolaget Bästa i Gävle, Malmö jästfabrik samt jästfabriksaktiebolaget Kärnan i Hälsingborg gjorda framställningar. I detta yttrande bestrides riktigheten av de synpunkter, som framförts i nyss nämnda tre framställningar. De patenterade metoder, som medförde mindre spritutbyte, vore nya och icke prövade tillräckligt länge, för att man skulle kunna bilda sig ett omdöme om deras värde. Skulle samtliga jästfabriker, som nu existerade, införa metoder, som gäve stora jästmängder, och likaledes nya fabriker startas, så insåges lätt, att en krasch på jästmarknaden komme att inträffa. För *Bageriidkarnas jästaktiebolag* vore det absolut nödvändigt, att en viss spritkvantitet — helst 110 liter brännvin per 100 kilogram jäst — även framdeles finge tillverkas. Bolaget hade icke inköpt nya patent och kunde icke utan oerhörda kostnader ombygga sin fabrik för dylika metoder.

De förhållanden, som föranledde antagandet av nu gällande förordning om begränsning av jästspritproduktionen, hava icke under den tid, som förflutit efter dess antagande, undergått någon sådan förändring, att förordningen numera skulle kunna anses överflödig. Tvärtom finner jag lika med min företrädare i ämbetet synnerligen vägande skäl föreligga för en begränsning av det slag, som i förordningen stadgas. De erfarenheter, som vunnits under den tid, förordningen tillämpats, hava heller icke givit vid handen, att den genomförda begränsningen varit ur jästfabrikernas synpunkt obillig.

Vid genomförandet av begränsningen torde man i huvudsak hava att välja på tvenne vägar. Antingen kan man, i likhet med vad som stadgas i nu gällande förordning, maximera den totalkvantitet sprit, som får tillverkas i samband med pressjästberedning, eller också kan man, såsom kontrollstyrelsen tidigare föreslagit, föreskriva visst högsta utbyte av brännvin i förhållande till den tillverkade kvantiteten jäst. Kommerskollegium och kontrollstyrelsen hava funnit det första alternativet vara att föredraga, och ämbetsverken förorda ett nytt provisorium på ett år. Såsom skäl härför anföra de, att, då förslag till ny brännvinstillverkningsförordning torde komma att föreläggas 1925 års riksdag, det syntes riktigast

Departements-
chefen.

att till dess uppskjuta prövningen av de nu framförda förslagen om fastställande av vissa utbytestal eller om förbud mot jästbrännvinsframställning. Under tiden borde på grund av den senaste tidens erfarenheter beträffande jästfabrikationsmetodernas utveckling m. m. hela frågan bliva föremål för ytterligare undersökning och utredning. Även enligt min mening torde ett slutligt standpunktstagande i det föreliggande spörsmålet böra föregås av ytterligare undersökningar och utredningar. Jag finner det med hänsyn härtill i likhet med ämbetsverken lämpligast med ett nytt provisorium på ett år, under vilket nu gällande bestämmelser i princip bibehållas.

Vid sådant förhållande återstår att undersöka, om några ändringar i nu gällande förordning böra vidtagas, eller om förordningen utan ändringar bör erhålla förlängd giltighet till och med den 30 september 1925. Den centrala frågan är härvid givetvis, huruvida nuvarande maximikvantitet om 4,500,000 liter brännvin av normalstyrka, för helt tillverkningsår räknat, skall bibehållas, eller om några nya omständigheter tillkommit, som motivera förändring härutinnan. Kommerskollegium och kontrollstyrelsen hava för sin del kommit till det resultat, att maximikvantiteten bör kunna nedsättas under den nu fastställda, nämligen till 4,000,000 liter. Den ojämförligt största av de gamla jästfabrikerna hade nämligen, sedan nyss nämnda maximikvantitet fastställdes, delvis övergått till förändrad framställningsmetod med mycket litet spritutbyte, och enligt upplysningar, som ämbetsverken inhämtat, komme vid nämnda fabrik de nya metoderna att vara i full tillämpning före nästa tillverkningsårs början. Därjämte hade på senaste tiden tvenne nya jästfabriker tillkommit, vilka tillverkade jäst utan spritutvinning. Då deras sammanlagda jästproduktion uppginge till en avsevärd del av det inhemska jästbehovet, komme sannolikt även av denna anledning jästbrännvinskvantiteten att nedgå.

Enligt upplysningar, som jag erhållit, har tillkomsten av de av ämbetsverken åsyftade jästfabrikerna icke ännu åstadkommit någon minskning i jästförsäljningen från övriga fabriker. Tvärtom läser sistnämnda fabrikers tillverkning av jäst — tillverkningen torde praktiskt taget sammanfalla med försäljningen — år 1923 hava varit något större än år 1922. Medan tillverkningen sistnämnda år uppgick till ungefär 5,580,000 kilogram jäst var den förstnämnda år 5,780,000 kilogram. Härmed är givetvis ingalunda sagt, att förhållandena framdeles komma att gestalta sig på samma sätt. I varje fall torde dock icke den av ämbetsverken anförda omständigheten kunna anses vara ett verkligt vägande skäl för en nedsättning av maximikvantiteten jästbrännvin, förrän utvecklingen bekräftat riktigheten av det av ämbetsverken gjorda antagandet. Vad det förstnämnda av ämbetsverken i detta sammanhang omförmälda förhållandet angår — ombyggnaden av den största av Svenska jästfabriksaktiebolagets fabriker i syfte att där skulle bedrivas jästtillverkning med ingen eller ringa spritutvinning — läser det onekligen giva vid handen, att det för

bolaget låte sig göra att under kommande tillverkningsår anpassa driften vid sina fabriker efter de förändrade betingelser, som skulle följa av en nedsättning av maximikvantiteten jästbrännvin till 4,000,000 liter. Mot åberopandet av denna omständighet som skäl för en dylik nedsättning anföres dock från jästfabriksaktiebolagets sida, att den åsyftade ombyggnaden just verkställdes, för att det för bolaget skulle vara möjligt att utan en oekonomisk anordning av driften lojalt anpassa sig efter det krav på begränsning av sprittillverkning i sammanhang med jästberedning, som tagit sig uttryck i statsmakternas beslut föregående år, men att det icke vore billigt, att de ekonomiska uppostringar, som i detta syfte av bolaget gjorts, åberopades som skäl för än ytterligare inskränkningar i bolagets brännvinstillverkningsrätt. Det anföres ock från de sprittillverkande jästfabrikernas sida rörande den ifrågasatta ytterligare begränsningen av brännvinskvantiteten, att, även om det vore möjligt för Svenska jästfabriksaktiebolaget att, med avsevärda ekonomiska uppostringar, anpassa driften för tillverkning av en mindre kvantitet brännvin än den för närvarande tillåtna, det vore hart när uteslutet, att de smärre fristående företagen skulle kunna genomföra denna anpassning. För dem bleve det sannolikt nödvändigt att under den tidigare delen av tillverkningsåret tillverka hela den kvantitet brännvin, som komme på deras del. Under senare delen av tillverkningsåret skulle sedermera spriten vid dessa fabriker icke kunna tillvaratagas utan få förfaras till ingen nytta. De invändningar, som nu omförmäls, kunna icke fränkännas visst berättigande, men det förefaller mig, som om tillverkarna framställt de olägenheter, som skulle följa av en nedsättning sådan som den av ämbetsverken föreslagna, som mera betydande än de i verkligheten kunna väntas bliva. Den anpassning av driften, som en nedsättning av maximikvantiteten brännvin skulle medföra, torde enligt min mening sannolikt kunna genomföras utan allvarligare ekonomiska eller andra olägenheter för de sprittillverkande jästfabrikerna. En närmare utredning av denna fråga synes mig dock helst böra föreligga, innan beslut om nedsättning fattas.

Begränsningen av jästsprittillverkningen enligt statsmakternas beslut förra året föranleddes av det behov av ett reglerande ingripande i fördelningen av de kvantiteter brännvin, som kunna tillverkas och avsättas inom landet, mellan de olika producentgrupperna — producenterna av jordbrukssprit, producenterna av sulfitsprit och producenterna av jästsprit — vilket under de senaste åren allt tydligare framträtt. Å ena sidan hade nämligen produktionen av jordbrukssprit av kända skäl måst väsentligt inskränkas, jämfört med förhållandena före krigsåren, och sulfitspritsfabrikerna mötte nära nog oöverstigliga svårigheter att vinna avsättning för någon större del av sin tillverkning. Å andra sidan hade jästfabrikerna högst väsentligt ökat sin produktion såväl absolut som relativt i förhållande till de tillverkade kvantiteterna jäst. Om fri konkurrens hade rått mellan de olika producentgrupperna,

skulle fördelningen mellan dem automatiskt hava reglerat sig på det ur nationalekonomiska synpunkter lämpligaste sättet. Nu äro emellertid av-sättningsmöjligheterna för de olika slagen av sprit i viss mån i lag regle-rade, och den ekonomiskt riktiga inställning av produktionen, som under fri konkurrens inträder utan särskilda åtgärder, försvårad. Den måste därför ersättas genom en på lagstiftningens väg framtvingad fördeining. En närmare undersökning av frågan ur denna synpunkt skulle enligt min mening troligen giva vid handen, att jästspritfabrikanterna alltjämt in-taga en i förhållande till t. ex. sulfitspritfabrikanterna gynnad ställning. En ytterligare nedsättning av den kvantitet brännvin, som får tillverkas i sammanhang med pressjästberedning, skulle med andra ord sannolikt visa sig befogad.

När jag ändock icke finner mig böra föreslå en dylik nedsättning, har detta sin grund däri, att jag, såsom jag tidigare framhållit, för närvarande endast finner mig kunna förorda ett provisorium på ett år. Statsmak-terna skola därför snart nog ånyo taga ställning till frågan. Det synes mig vid sådant förhållande vara mindre lämpligt att vidtaga ändringar av bestämmelser, som gällt allenast ett år. I avvaktan på det definitiva ställningstagandet nästa år böra också de utredningar företagas, som äro erforderliga för ett mera allsidigt bedömande såväl av bärigheten av den nationalekonomiska synpunkt, som jag senast angivit, som av de invänd-ningar av ekonomisk och driftteknisk art, vilka jästfabrikanterna rest mot den av ämbetsverken föreslagna nedsättningen av maximikvantiteterna.

Ej heller i övrigt finner jag några ändringar i nu gällande förordning påkallade.

Föredragande departementschefen uppläser härefter förslag till förord-ning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115) om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, och hemställer, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hem-ställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla och förordnar, att proposition av den lydelse bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall av-låtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gunnar Grip.